

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V. Akadémia-utca 7.
hová minden küldemény intézendő.

TÁRSADALMI HETILAP.

SZERKESZTI

FEKETE A.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve	8 frt
Félévre	4 "
Negyedévre	2 "

Egyes szám ára 16 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

T. olvasóinkhoz!

E lapok szerkesztését átvéve, helyén valónak tartjuk és valószínűleg várják is tisztelt előfizetőink, hogy programmunkat közöljük, de úgy véljük, hogy e kötelességünket legjobban teljesítjük, midőn kinyilatkoztatjuk, hogy azon irányban vezetjük lapunkat továbbra is, melyben eddig haladt, hogy azt a célt követjük továbbra is, mely cél az eddigi szerkesztőségnek lebegett szeme előtt.

Hogy pedig elfogjuk érni, hogy megoldjuk a nagy feladatot, annak zálogát azon férfiú nevében véljük megtalálni, ki felváltja Bogdányi Mórt, bizton remélhetjük, hogy Fekete A. felépíti azt, minek alapját előde rakta le, emelni fogja a lapot, melyet előde kezdeményezett.

Nem lesz könnyű feladata, bár az ő izmai is megacézósdok az ellenségeink ellen folytatott küzdelemben, bár hű munkatársa volt annak a férfiúnak, kinek kezeiből vette át az „Egyenlőséget“. Vezérlete lelkesíteni fog bennünket, oldala mellett buzgósággal küzdünk és Isten segítségével győzni fogunk.

Figyelemmel fogjuk kíséni ellenségeink minden mozdulatát résen leszünk, ha alattomban támadnak; kíméletlenül üldözzük a társadalom félszégeit, rámutatunk a béke megrontóira, lerántjuk az áskálódók aljas működéséről a leplet, hű őrei leszünk a társadalmi rendnek.

Kiváló gondot fordítunk lapunk beltartalmára és iparkodunk, hogy minél változatosabb, minél érdekesebb anyagot tárjunk t. olvasóink elé. A legjobb munkásokat gyűjtjük lapunk köré, tudósítóink számát szaporítjuk. Ismertetni fogjuk a bel és külföld legjobb irodalmi termékeit.

Azon leszünk, hogy szülők és gyermekek kedves és igaz barátjuk, hű és jó tanácsadójuk gyanánt fogadják az „Egyenlőséget.“

Hazafias üdvözlettel:
a szerkesztőség.

Becsüljük meg önmagunkat.

II.

Nem türjük ellenségeink bántalmait, erélyesen visszautasítjuk a vádakat, czáfoljuk a rágalmakat és iparkodunk a nagy világ előtt kimutatni, hogy sokkal jobbak vagyunk azon hírnél, melyet az antiszemizmus terjeszt felőlünk.

Az eljárás kétségkívül nagyon helyes és nem is volna czélszerű ölbe fektetett kézzel nyugodtan türni és tétlenül nézni, hogy izgatnak ellenünk, hogy bujtogatnak, mint döntik halomra a polgárosodás művét.

De hát nem csak az ellenségekkel szemben foglaljunk határozott álláspontot, ne az legyen elvünk, hogy vakon tagadjuk, mit megrontóink állítanak, hanem figyeljünk barátainkra is, ügyeljünk hitsorsosainkra, mert bizony még érvényes ama régi közmondás, hogy óvj meg Isten barátaitól, ellenségeimmel majd csak elbírok.

Tapasztaljuk azt a furcsa dolgot, hogy igen sok zsidó, ha hevesen megtámadják vallása miatt, büszkén veri mellét, fenhargon ismétli, hogy igenis zsidó és ragaszkodik vallásához, de baráti körben mindent kerül, mi a zsidósághoz tartozik.

Más felekezetűek előtt világért sem mutatná, hogy törődik hitével, tudatlanságot negélyez, szereti hirdetni, hogy nem ért a héber szóhoz, haragszik, ha hitsorsosa zsidó ünnepre, szertartásra vonatkozó kérdést intéz hozzá.

Akárhányszor fordul elő, hogy zsidók maguk között jobban szidják felekezetük hiveit, mint az antiszemiták. Meggyőződés hangján mondogatják egymásnak, hogy ilyent csak zsidó tehet, ezt a gonoszságot csak zsidó követheti el. Nem gondolják meg szavukat, hanem megszokták már a zsidó nevet gunyolódva emlegetni és megszokták azt is, hogy minden erejükből védjék felekezetüket ha szükség van reá.

De hát ez a védelem csak fél érdem. Derék, ha iparkodnak a zsidóság netaláni hibáik kiirtására, helyes, ha maguk figyelmeztetnek a bajokra, de nincs helyén, ha általánosságban gunyolják hitsorsosaikat, ha ugyanazon kitételekkel élve, mint ellenségeink,

szárnyát szegik a vedelemnek és tápot nyujtanak a támadásnak.

Sajnos ezek a félszeségek már a gyermek nevelésében csirádzanak. Látja a fiu és tapasztalja a leány, mint kerülnek otthon, mindent, mi zsidó, legalább, mint iparkodják eltitkolni a zsidóságot. Látják, hogy restellik a szertartásokat még a cselédek előtt is, mintha csak babonák, vagy nevetséges dolgok volnának.

Hogy ifjuságunk az iskolában, mint tanulja tisztelni felekezetét, azt már gyakran elmondták, és tudjuk azt is, hogy első olvasmányaiiban legtöbbször, mint a fősvénység, az uzsora, a kegyetlenség képviselőjét látja a zsidót.

Nevelni kellene ifjuságunkban a felekezete iránti tiszteletet. Hála Istennek e téren mutatkozik némi haladás. Más felekezetű írók sem használják fel többé a zsidót, mint a gonosz szerepének játszóját és keletkezett ifjuságunknak egy közlönye, mely mindig szem előtt tartva a hazafiságot, vallása becsülésére oktatja felekezetünk gyermekeit.

Ne mulasszuk el otthon sem ifjuságunk figyelmét vallása nagyságára, faja méltóságára felhívni, tanítsuk meg reá, hogy tisztelettel ejtsék ki a zsidó nevet, hogy ne szégyenelje semmi körülmények közt vallását, felekezetét.

Miért restelnők zsidó létünket, midőn látjuk a sok apró szektát, melyek hivi szívekkel lélekkel ragaszkodnak megvetett és üldözött vallásukhoz miért restelnők vallásunkat, midőn oly fényes, oly dicső multra pillanthatunk vissza? miért restelnők hitünket, midőn azt az egész világ tiszteli? Ne is resteljük, hanem szálljunk érte mindenkor a sikra, ne alázzuk meg méltóságunkat a titkolózással, hanem nyíltan becsüljük meggyőződésünket és vele becsüljük meg önmagunkat.

M.

Balhit.

Keresztény irótól vesszük a következőket:

Mindama babonák között, melyek évek hosszú során keresztül átöröklődtek apáról fiúra, és melyek századunk szégyenére mind e mai napig még úgy nevezett műveltebb emberek agyában is kísértenek, egy sem annyira izetlen, annyira gonosz és sértő, mint az a hit, hogy a zsidók bizonyos szertartásokhoz ártatlan keresztények vérének és szívének szükséglik.

Hiszen az egész vallás, minden törvény, az ótestamentumban rejlik; ismeretes és tudva levő dolog, hogy e törvények betűje sem változtatható meg és épen tőlük vettük át a parancsolatot: Ne ölj. Honnan van hát, hogy az a badar monda ismét meg ismét feltűnedezik, valahányszor gyermeket halva találunk és a halál okát azonnal meg nem állapíthatjuk? Ha a boszorkány hit és az ördöggel kötött vérszerződés tana már a legkorlátoltabb eszű elől is tel-

jeséggel elvesztették hitelüket, már csak azért is, mert minden boszorkány és minden varázsló szegény ember volt, úgy bizony sokkal világosabb az érintett babona alaptalansága; maguk a zsidók hite sokkal szigorubb büntetéssel sújtja a vád tárgyát, mint bármely más vallás.

Honnan támad a babona? Nem nagy dicsőségére válik a tudósoknak, hogy e kérdésre nem tudtak felelni, hogy a dolognak szabad folyást engedtek sőt azt rebesgették, hogy mégis csak lehet valami a dologban, hogy nem mondják tarkának a tehenet, ha legalább foltocska nincs rajta és nem zörög a haraszt, ha szél nem fujja. Egyik hírneves német úgy vélte megoldani a kérdést, hogy valószínűségét állította oly zsidó szekta lételemnek, mely valóban használt keresztény vért. Ezen álitólagos szektával az egész zsidóságot vádolja, mert hisz nem mutatja ki annak különös vonásait.

Az a fő érv, hogy, ha nem volna valami a dologban nem tarthatta volna fenn magát a vád évszázadokon át, alapszában helytelen, mert a boszorkány és szellemhistoriába ugyanez az érv alkalmazható. Világos, hogy minden mondanak van némi alapja, de az egyszer a tudósok rossz helyen jártak és nem látták a várost házaktól.

Persze, ha oly esetekre hivatkoznak, hogy maguk a zsidók is bevallották a gyilkosságot, nem tették hozzá, hogy kínzás vette ki belőlük a vallomást. Ily eszközökkel bizonyították a gellérthegyi boszorkánytánczot és bizony nem vall másra a zsidók vallomása, mint a bírák embertelenségére. Tiszteséges ember az ily forrásokra nem hivatkozhatik. A vád nem régiebb, mint az első kereszties háborúk.

Midőn az európai lovagok elindultak Palestinába kivándoroltak, miut most Amerikába, eladtak házat és telket, hogy tiszteségesen készülhessenek utukra. Zsidók és kolostorok meggazdagodtak. A szerencsétlen hadak folytán a nép elszegényedett. A csöcselék kívánczozott a zsidók vagyona után. Feltámadtak modern proféták, kik izgatva mutattak a zsidóságra:

Hogy mehetnénk messze távolba hitünk ellensége legyőzésére, míg le nem küzdöttük azokat, kik a megváltót keresztire feszítették. Elrontásuk Istennek tetsző dolog.

Ez a tan tetszett a népnek. A keresztiesek zászlaja alá gyilkosok csoportosultak. Isten akarja! jelszava alatt üldözték és fosztogatták a zsidóságot. A zászlókon kereszt volt H. E. P. betűkkel, melyek a Hierosolymia est Perdita, elveszett Jeruzsalem, mondanak voltak kezdőbetűi. A fosztogatók természetesen nem értettek a latinhoz, hanem könnyítették magunkon és egyszerűen hep, hep ordítottak jelszónak.

Midőn későbbben közbenlépett s magasabb papság és kezdte hirdetni, hogy apák bűneiért az utódok nem tehetnek, gonoszság és galádság rágalmakat alkotottak és a legdurvább dolgokért okolta a zsidókat. Akkor találták fel a vérvétel regéjét is, csak hogy a rablógyilkosságot takargassák, és szinte szent tettként állították a nép elé a zsidó üldözéseket. Az arcátlan hazugságokat a durva tömeg annális inkább elhitte, a mennyiben megfelelték szenvédelyének, Pestist, döghalált, lépfenét, jégesőt a zsidóknak tulajdonítottak, kik-

nek szemükre vetették azt is, hogy meggyalázták a szent képeket és ereklyéket.

IV. Ince pápa némileg megakadályozni iparkodott az öldöklést és 1246 évi, július 5-én minden püspökökhez köriratot intézett, melyben mondja: Tudomásunkra jutott, hogy a városokban és falvakban a zsidók tulajdonait jogtalanul elragadják. Nem tekintve azt, hogy a zsidók bizonyos általma alatt állnak, hogy ők is követik a szent írás szavát: Ne ölj, hogy törvényük tiltja, hogy passa-ünnepén holthoz nyuljanak, mégis avval vádolják, hogy gyilkolt gyermek szivét ennék meg, azt mondván, hogy ezt a zsidók törvénye parancsolja, pedig éppen ellenkezőleg áll a dolog; végre megparancsolta a pápa, hogy a püspökök és fejedelmek vegyék oltalmuk alá a zsidókat és büntessék meg azokat, kik zsidók vagyonát és életét bántják.

György, Jenő, Sándor, Cölestinus, Honorius és még más pápák ismételtén czáfolták meg a rut babonát. Habsburgi Rudolf is szóval és karddal korlátozta a zsidó üldözéseket.

Alig, hogy a császár és a pápák közbenjárása folytán alábbhagytak az üldözések, 1287 husvétja körül Bacharach mellett halva lelétek Verner vinczellérfiut. Valószínűleg farkasok tépték össze. Ismét a zsidókra fogták a fiu halálát. A kintpad vallomásra szoritotta a vádlottakat: A gyermek martyrként a szentek közzé vétetett fel. Tiszteletére felépítették a Verner templomot és sirján, csoda csodát követte. Irigyelték a csodákat sok helyütt és nemsokára szaporodott a csonkított hullák száma. A rágalom ismét szilárdabb talajra talált és annyira jutottak, hogy egyik város azt írta másoknak: Mi elvégeztünk zsidainkkal, ha ti még meg nem öltétek, tudósítatok és segítségtekre jövünk. Isten is úgy akarja.

Siegburg is ennek a visszaélésnek köszönheti szentét. A vérvétel és a régi német pogány hit közti összefüggést illetőleg a Siegburgi Jancsi (Johannetus) legendája, melyet Gelenius és különösen Sebastian beszél el. Ez elbeszélésben nyomára akadunk a német pogány hitnek, mely a gyermek-ujjainak csodás erőt tulajdonított továbbá a lovakat és disznókat illető babonának. Midőn, így szól az elbeszélés, a meggyilkolt gyermek hulláját elásták, ráakadtak a disznók és kikotorták, A szülők keresztények módjára akarták eltemetni gyermekeiket és kocsira helyezték. Midőn a menet arra a helyhez érkezett, mely ez esetről még most is gyermekutcának nevezetik, a ló mozdulatlanul megállt, a holt gyermek pedig kezét a koporsón keresztül dugta és Szt. Anno hegyére mutatott, miből kitetszett hogy oda akar temettetni. Ekkor szerzetesek ünnepélyes körmenetbe jöttek érte és a ló, annélkül, hogy hajtották volna elment a hegyre. A szerzetesek Anno mellé temették a gyermeket és fél kezét lemetszették, hogy ezüstbe foglalva ereklyéül legyen. Az anya titokban ujját vágta le gyermekének, de oh, csudálatos! el nem hagyhatta a templomot, míg tettét be nem vallotta és vissza nem adta az ereklyét.

Leggonoszabb zsidó üldözés 1348-ban volt. Avval vádolták a zsidókat hogy megmérgezték a kutakat és az által döghalált idéztek elő. Minden bajért Ábrahám gyerme-

keik okolták. Minthogy a főhatalom megerősödése folytán általános zsidóüldözést nem rendeztek, a babona gyökeret vert és nőtt tovább a nép keblében. E babona miatt még e század elején is gyilkoltak zsidókat Miselóhéban és az ötvenes években is fegyveres hatalommal kellett védeni a zsidóságot az ily vád támasztotta irgalmak miatt. (Hát még legeslegujabban? Szerk.) Tényleg legtöbb klaszikusnál a már említett zsidó szekta feltételezésével találkozunk, bizony nem minden hibája nélkül a zsidóknak. Nem, mintha a vád alapos lett volna, de mert éppen a zsidók vádolták a fejlődő kereszténységet azzal, hogy szertartásaikhoz szükséges a gyermekölés. Nero előtt rebesgették, hogy a zsidók gyűjtötták fel Rómát. A vérszomjas császár, ki bizonyára maga volt oka a tüzvésznek, iszonyu büntetést készült szabni a zsidóságra, de barátnője Poppéa és Alitirus színész a kereszténységre irányozták figyelmét. Már pedig a kereszténységet akkoriban a zsidóság szektájának tekintették. Annál is könnyebb volt vádolni a keresztényeket, amennyiben valóban titokban tartották meg imáikat és az éjjeli összejövetel nem tetszettek a pogányoknak.

Akkor is csak olyan volt a világ, mint most és a legtudósabb férfiak legkevésbe fogták fel a kereszténységet, melyet, ha műveikben véletlenül megemlítettek, mint gyűlöletes zsidó szektát ábrázolta; olvashatjuk a keresztények védelmét oly vádakkal szemben melyekkel később a zsidóságot illették.

Azt beszéltek, hogy ujonnan született gyermeket lisztel hintettek be, számtalan késszurással megölték; véré kiitták és megették husát. (Tertullian, Apologia.) Tacitus e dolgokról következőleg nyilatkozik; „A gyanu hogy a várost felégette más felé irányozandó. Nero az ugynevezett keresztényeket kizoztatta, kik gáztetteik miatt gyűlöletesek voltak. Nevük és eredetük Krisztusra vezet vissza, kit Tiberius uralkodása alatt Pontius Pilatus helytartó kivégeztetett. Az akkor némileg elnyomott babona újra kitört és nem csak Indiában, ezen ábrándozás honában terjedt, hanem eljutott Rómába és, a gyülekező helyre, hova, költözik minden utálatos, szégyenletes, hogy ott támogatásra találjon. Az első fogolyok után még számos más hívőt fogtak el, kikre ugyan nem a város felégetést, hanem azt bizonyították, hogy az egész világot gyűlölik.

Csudálatos, hogy azon a helyen, hol a vadak elleni küzdelemben annyi keresztény vérezett el, most a pápa trónja épül és a vérvád visszaesett feltalálóra.

Sajnos, hogy bizonyos Daumer tanár újabb időben újra felhozta a dolgot és a keresztény középkort vádolta emberáldozatokkal. Fájdalom a német kultusban található az emberáldozatok nyomai. És ezek csodaerejük hite élt a népben, mint azt gyermekkezek babonája bizonyítja.

Minél inkább felejtették a pogányságot annál könnyebb volt a vádat a gazdaságuk miatt irigyelt zsidókra háritani. Hasonló regékkel rágalmazták a templomlovagokat, sőt a jezsuitákat.

A műveletlen tömeg az elavultat a legrégebbi népnek

szereit tulajdonítani és a német nép szereti hinni, hogy városait pogányok és zsidók építették.

A gyermekölés alapja is a német pogányhitben kereshető, de hát előítélet és fanatizmus evvel nem törődnek és folytatják a zsidók elleni vádaskodást.

Montanus.

Milyen legyen az orthodoxok szemináriuma.

Az eszme nem új, ne is ijedjenek meg orthodox atyámfiai; meg lett pendítve már számtalanszor, azonban kivitele mindig hajótörést szenvedett a tulbuzgók ellentéteiben. Meg vagyunk róla győződve, hogy e cikk sem fog oly hamar a viszonyokon változtatni, de kötelességünknek érezzük, hogy az orthodoxokat a jelen állapotokra figyelmeztessük. Fel akarjuk őket világosítani a dolog mibenléte felől, hadd határozzanak aztán.

Az orthodoxok közömbössége nyomja kezembe a tollat. Ők irtóznak a szemináriumtól. Kérdezzük: Joggal-e, vagy nem? Bármennyire esik is terhünkre, mégis kénytelenek vagyunk bevallani, hogy álláspontukból ítélve, igazuk van. Miért? Mert a szeminárium a mint eddigelé meg van, nem nyújt garanciát arra, hogy oly rabbikat nevelhet, a milyeneket az orthodoxok kívánnak. Nekik oly rabbira van szükségük, a ki vallásos és pedig a legapróbb kifogás nélkül, továbbá a ki jó talmudista, a többi nem oly lényeges követelmény. Vizsgáljuk meg most, hogy vajjon képes-e a budapesti szeminárium ily rabbikat nevelni. A vallásosságot illetőleg nagyon meddő az eredmény. Hiányzik itt azon zsidó patriarchális szellem, a mely az öreg rabbikat annyira kitünteti; hiányzik az önmegadás, a mely a vallásért szenvedni is kész volna, egyszóval az innen kikerülő rabbik legnagyobb része nem alkalmas arra, hogy az ifju nemzedéket ily válságos időkben kitartásra buzdítsa és serkentse, oly értelemben és oly módon, mint azt az orthodoxok kívánják. Igaz, hogy a fővárosi élet hozzájárul, — értem, hogy itt könnyebben megszeghetik a vallást — vagy jobban mondva, nehezebb itt a vallást megtartani, azonban a szemináriumnak épen arra kellene törekednie, hogy tanulói függetlenek legyenek, ne legyenek kénytelenek önfentartásuk érdekében a vallást megszegni.

A talmudnak tudományát, illetőleg örvendetes haladást konstatálhatunk, azonban kielégítő eredményt még el nem értek. Mert, fájdalom! a szemináriumban oly sok tantárgyat adnak elő, hogy ezek egészen absorbeálják a tanuló erejét. Különböző biztos forrásból vettük, hogy az alsó tanfolyamban a lateinernél kezdődik az ember. Igaz, hogy ebben a betegségben egész Magyarország sinlődik, azonban sehol sem őlty oly nagy mértékeket mint itt. Mintha csak latin rabbikat akarnánk nevelni! Meggyőződünk, hogy a héber tudomány képviselőit nem istápolják annyira, a mint kellene. Mig mi a héber tudománynak a kellő tiszteletet meg nem adjuk, addig nem kapunk jó talmudistákat. Van-e lateinerekre szükségünk, vagy szorultunk-e orientálistákra, nem inkább talmudistákra van-e szük-

ségünk? Nem mulaszthatjuk el megjegyezni, hogy Bloch Mózes talmudtanár oly lelkiismeretesen tanít, hogy párját alig lelteni széles e hazában. Mindenki tudja, hogy ő a szeminárium éltető lelke, nélküle a „hires“ hochschule sorsára jutna, azonban állása meg van nehezítve, kezei meg vannak kötve. Értem a tanrend ólomsúlylyal nehezedik reá. Hiszen Hildesheimer a berlini orthodox szeminárium rektorja sem tud kielégítő eredményt felmutatni, mivel ő is azt a ballépést elkövette, hogy programjába felvette, hogy a rabbinak doktorátust is le kell tennie. Sőt a bibliakritikát is előadatja. Igaz, hogy Hildesheimer iskolája közelebb áll az orthodoxismushoz, mint a budapesti, azonban csak a vallásosságot illetőleg, mert a talmudtudományra nézve talán még több kívánni valót hagy hátra mint az itteni szeminárium.

Az orthodoxok a magyarosodás tekintetéből, kénytelenek lesznek rabbiszékeiket szemináristákkal betölteni. Tudjuk az fáj nekik, sőt a tekintélyes hitközségek még nagyon is vonakodnak, azonban előbb-utóbb engedniök kell. Miért? Mert nincs más mód. Igaz, hogy a miniszter elrendelte, hogy a rabbinak 4 középosztályt is kell végeznie; de hol végezze ezeket? továbbá elegendő-e ez? Fog-e prédikálhatni magyar nyelven?

Tehát kívánatos volna, hogy az orthodoxok is állítsanak fel szemináriumot. A magyar zsidók hiven ápolták a talmudtudományt, első sorban az orthodoxok.

Most röviden akarom jelezni, milyen legyen az orthodoxok szemináriuma: Az iskola kis városban legyen. A belépő talmudból, héberből és 4 középosztály tananyagából vizsgálzék. A szemináriumnak alsó és felső tanfolyama legyen. Mindegyik négy-négy osztályból álljon. Talmud, héber, aram, magyar, német, midrás, zsidó történet és vallásbölcselet legyenek tantárgyak.

A vallásosság többet nyomjon a latban mint a tudomány. A ki ez ellen vét nincs ott semmi maradása. Az erkölcsiség legyen a főpostulatum, aztán a talmud, az utolsó rangot a többi tudomány foglalja el. Ily válságos időkben vallásos, erkölcsös, jellemes rabbikra van szükségünk. Nem mintha ezáltal mindazon bajokat fognók orvosolni, a melyekben a társadalom sinlődik; nem, ezt csak a szent atya encyklikája igéri. Mi oly vérmes reményeket nem táplálunk, azonban tudjuk, hogy másként a zsidó szellemnek kell szenvednie.

Vajha szavaim visszhangra találának; ha csak némileg hatnak is a szeminárium szervezése ügyében többször is felszólalok.

(Bár mindenben nem értünk egyet a cikkíróval, közöljük felszólalását, szívesen fogadva az ügy iránt érdeklődők nyilatkozatait. Szerk.)

Kelt: Pozsonyban, 1886. október 20-án.

Justus.

Közművelődési egyesületeink és a zsidóság.

Midőn a közel multban hazánkban a különböző közművelődési egyesületek keletkeztek, azokat mindenki mint a magyarság terjesztőit s a közművelődés hathatós elő-

mozdítóit, a legnagyobb örömmel és lelkesedéssel üdvözlé.

Országszerte megindultak a gyűjtések s felfogva ezen egyesületek szükségességét és fontosságát mindenki sietett filléreivel, hogy a haza iránti kötelességszerű tartóztatását némileg lerőjja és adakozott mindenki tehetségéhez képest; a gazdag többet, a szegény kevesebbet. Bizonyítják ezt azon óriási összegek, mik fillérekéből rakattak össze.

És ime ebből akartak az antiszemita urak fegyvert kovácsolni azzal a hamis ürügygel állván elő, „hogy a zsidók még ilyen nemzeti és kulturális nagy missiót teljesítő dologhoz sem járulnak, a közművelődési egyesületekhez sem járulnak, a közművelődési egyesületekhez nem adakoznak“.

De legyünk csak méltányosak, hisz mindnyájan ismerik az „audiatur et altera pars“ elvét!

Az, hogy a zsidók nem adakoznak ezen kulturregyletek javára ép oly légből kapott valami, mint az antiszemita többi rágalmai. Lomtárból kerülnek elő, vissza is vándorolnak, mert oda valók.

E legujabb keltü pusztán ráfogás, mit részrehajlatlan kritika és objektív statisztika is eléggé megczáfolhat.

De mi tovább megyünk, felteszük azon esetet, — mit feltenni nem volna szabad, mert valótlán, — hogy a zsidók csakugyan nem adakoztak és nem adakoznak, — ha a valótlán hypothesis valónak ismerjük is el, — ugy még ennek is volna kimenthető, teljesen exkusativ oka, oly ok, mely előtt meg kell hajolnunk. S ez az, hogy tegyen avagy áldozzon a zsidó polgártársai érdekében a haza oltárára bármit és bármennyit, legyen még oly hazafi, még oly derék és becsületes, ő mégis csak zsidó marad, kívül minden alkalomadtával éreztetik is, hogy ő csak zsidó s a kinek vétkeül rójják fel ősei vallását.

Azt hiszik, hogy a zsidónak ezek iránt nincs érzéke? Azt gondolják, hogy a zsidónak ez nem fáj? Azt vélik, hogy a zsidó keblét nem tölti el fájdalom, midőn látja azon előnyt, melyben a keresztények leghaszontalanabbja a legderekkabb zsidóval szemben részesül?

Fáj, nagyon is fáj ez a zsidónak s azért is midőn az ok hatásait eredményét látják, ne csodálkozzanak, hanem szüntessék meg az okot s megszűnik az okozat is.

A fentemlített mentené ki a zsidókat azon vád alól, hogy nem adakoznak a valótlán hypothesis esetében. Valótlán, mert a zsidók sohasem vonták ki magukat bármely hazafias dolog alól, mindig készek voltak tettekkel is demonstrálni, hogy ők magyarok, hogy honszeretők, szóval, hogy ők érdemes hazának érdemes polgárai.

Tudunk példákat, midőn igénytelen zsidó ifjak hazafiságban tulszárnyalták azokat, kiknek ősei tán Álmossal jövének be. Nem akarunk részletekbe bocsátkozni annak bebizonyítására, hogy a zsidót hazafiatlansággal vádolni lehetetlen, lehetetlen különösen az ifjabb generációt, a zsidó ifjuságot.

Ez tény, és tényeket hamis rágalomokkal és alaptalan vádaskodással megczáfolni nem lehet.

Különösen áll ez jelen esetben, midőn a legnagyobb bárgyuság lett volna a zsidók részéről a nem adakozás. De mi sokkal több praktikumot tételünk fel zsidó polgártársainkban, semhogy ők saját érdekeik ellen dolgoznának.

Mert mi is ezen közművelődési egyesületek célja?

Czéluk az, miszerint odatörekedjenek, hogy a művelődés mind nagyobb tért hódítson, hogy a sötétség eloszlatassék és helyébe felvilágosodtság lépjen.

Már most ki vágyna, ki óhajtaná ezt jobban, mint a zsidó. Hisz neki érdekében fekszik, hogy a kultura terjedjen, hogy a sötétség helyét világosság váltsa fel, mert

hol felvilágosultság honol, ott nincs helye az antiszemitizmusnak.

A rózsabokor nem tűri meg közelében a csalánt.

Hisz ebből világosan kitűnik, miszerint a közművelődési egyesületek célja habár közvetve is, mindenesetre találkozik a zsidók óhajával, azok törekvésével.

Sed quid nunc antisemita urak!?

Hisz önnök váltig azt állítják, hogy a zsidó mindig saját érdekét tartja szem előtt, az ellen sohasem vét, s most meg az ellenkezőt állítják.

Hol itt a konsekuencia?

Különben örüljenek önök a kulturregyletek sikertelenségén mert megmarad létfontartó eszközük: Az antiszemitizmus. Ugyan miből élne a szegény számára, ha kóró nem volna? Ugyan hova lennének, miből élnének önök, ha az antiszemitizmus megszűnnék?

Azt hiszik, hogy 8%-os kölcsönt kapnának? Ne higgyék ezt, csak egyszer volt Budán kutyavásár!]

Lévai Dezső.

V á l a s z t á s .

Az izraelita hitközségi választások eredménye a következő: Abeles Jakab nagykereskedő, dr. Adler Lajos orvos, Adler Gyula pénzváltó, Adler Henrik fakeresk., Adler Károly igazgató, Adler Lajos nagykereskedő, Adler Mór nagykeresk., Adler Zsigmond dr. orvos, Altstädter Rezső keresk., Atlas Sámuel háztulajdonos, Bäck Fülöp diszárakereskedő, Bakonyi Miksa igazgató, Csángóhétf. Baronyi Ben. magányzó, Baumann József lisztkereskedő, Baumgarten Fülöp A. háztulajd., Bettelheim Miksa keresk., Baumgarten Lajos nagykereskedő, Beck Miksa igazgató, Beck Nándor igazgató, Beer Salamon szállító, Beimel Jakab nagykereskedő, Bischitz Dávid nagykereskedő, Bloch Mór tollkeresk., Böhm Lajos titkár, dr. Böke Gyula orvos, Breitner Zsigmond I. nagyker., Bródy Zsigmond hirdatulajd., Brüll Armin nagykeresked., dr. Brüll Ignatz ügyvéd, Domonyi Brüll Miksa konzul, Burián Mór nyomdász, dr. Chorin Fer. orsz. képviselő, dr. Détsy Zsigmond kir. tábla bíró, Deutsch Antal hirdaliró, Hatvani Deutsch Bernát földb., Deutsch Jakab nagykeresk., Deutsch Lajos gazdasz, Deutsch Sámuel nagyker., Deutsch Sándor földbirtokos, Hatvani Deutsch Sándor földb., Deutsch Simon magányzó, Ehrenhaft Rezső dr. orvos, Ehrlich Mózes földbirtokos, Farkas Emil dr. ügyvéd, Feuer Dávid dr. orvos, Fenyvessy Ad. gyorsírod. főnök, Fischl Károly G. nagykereskedő, Fleischl József tollkereskedő, Fleischmann Ede bornagykereskedő, Freund Ferencz kereskedő, Freund Vilmos építész, Friedmann Bernát dr. ügyvéd, Fürst Jakab nagykereskedő, Gold Samu magányzó, Budai Goldberger Bernát n.-keresk., Gomperez Károly nagykereskedő, Gonda (Goldstein) J. dr. orvos, Gross Mór nagykereskedő, Grünbaum Miksa ruhakereskedő, Grünhut Sámuel háztulajdonos, Grünwald Adolf nagykereskedő, Grünwald Bernát min. oszt. t., Harsányi Adolf keresk., Heidelberg Mór szőrmeker, Heller Gábor gyapjukereskedő, Herzfelder Manó földbirtokos, Herzl Tivadar kereskedő, Herzmann Berthold kereskedő, dr. Herzog Armin orvos, Herzog Péter nagykereskedő, Hirsch József L. terménykereskedő, Hirschler Ignác dr. főrendiházi tag, Holitscher Lipót nagykereskedő, Holitscher Manó nagykereskedő, Hürsch Károly kereskedő, Hüvös József dr. ügyvéd, Jellinek Henrik igazgató, Jónás Ignatz nagykereskedő, Kann Manó rövidárkeresk., Kármán Mór dr. tanár, Karsai Albert gazdasz, Karsai Ignatz gazdasz, Kelemen M. dr. orvos, Keppich Lipót kereskedő, Kern Tivadar dr. ügyvéd, Klein Fülöp

dr. orvos. Kohner Zsigmond háztulajdonos, Kornfeld Zsigmond igazgató, Körösy József stat. hiv. igazgató, Kramer Sam. k. u. kárpitos, Megyeri Krausz Lajos orsz. képvis., Megyeri Krausz Majer földbirt., Kunewalder L. M. kereskedő, Landauer Ignátz nagykereskedő, Latzkó Nátán nagykereskedő, Szegvári Lázár Bernáth kereskedő, Lederer Sándor lovag keresk., Leitner M. L. papirkeresk., Lemberger Mór órás, Kisteleki Lévy Henrik igazgató, Linzer Károly gyáros, Lövinger Dávid szállító, Löwy Mór földbirtokos, Linker Armin ügyvéd, Machlupp Ede nagykereskedő, Mandel Ign. J. háztulajdonos, Mandl Mór kereskedő, Mandl Pál dr. orsz. képviselő, Markbreit Adolf földbirtokos, Maerle Márk kereskedő, Messinger Armin nagykereskedő. Mezei Ernő hirdalapíró, Mezei Mór dr. ügyvéd, Müller Vilmos nagykeresk., Münz Sámuel kereskedő, Nágel Armin háztulajdonos, Nágel Dávid kereskedő, Neményi Ambrus dr. orsz. képvis., Neuberger Ign. dr. kir. táblai bíró, Neumann Antal dr. ügyvéd, Neumann Armin dr. ügyvéd, Neumann Frigyes terménykeresk., Neuschloss Emil fakereskedő, Neustadt Gusztáv kereskedő, Neuwelt Armin háztulajdonos, Oppenheim J. S. nagykeresk., Ormódy Vilmos bizt. int. igazg., Pfeifer Ignátz nagykeresk., Pinkás Zsigmond keresk., Pollák Henrik dr. orvos, Pollák Manó gyapjukereskedő.

(Folyt. köv.)

Zsidók a primásnak.

E hóban ünneplik Simor János hercegprimás működésének ötven éves jubileumát, mely alkalomból az esztergomi izraelita hitközség dr. Weisz Ignác tollából eredő következő üdvözlő feliratot intéz az jubilánshoz.

Főmagasságu és főtisztelendő bibornok-érsek. Magyarország primása! Kegyelmes urunk! Azon a napon, a melyen hazánk minden részéből „az üdvözlő követek sereglének udvarába“, a hol „fellóbban dicső emlékezete a sok lelkes nagy érseknek, kik hajdan ott laktanak és a nemzet és vallásnak szentségére laktanak, azon napon, a melyen a katholika vallás hívei milliói a szeretet és kegyelet szent érzetétől áthatott kebelvel zarándokolnak a dicső elődök méltó utódjához, a hála és a hü odaadás szivből fakadó adóját leróvándó, megjelentünk mi Mózes vallás hívei is, mint az esztergomi izr. hitközség képviselői, hogy legbensőbb és legmélyebb hódolatunkat és tiszteletünket bemutat-hassuk és afeletti őszinte örömünknek kifejezést adjunk, hogy az isteni gondviselés engedte megérnie eminenciádnak sikeres és áldásokban dús gazdag nyilvános működésének azon évét, mely a szent írás szerint egyik legfontosabb fordulópont, legnagyobb jelentőségű határhely az idő szakadatlan folyamában, a jubel öröme, melyben általános öröm hirdetessék az ország összes lakóinak. És valóban öröme ez az ország lakosaira nézve. Mert a mai nap ugyan, mint félszázados áldozarságának évfordulója, eredete és természeténél fogva első sorban és kiválóan felekezeti jellegű ünnepnap, de azon gondolat, azon tudat, hogy a vallásokban a sok szétválasztó és elkülönítő mellett egyesítő és erők is működnek, hogy különösen az általuk elérendő célok közössége; az emberi lélek istenhez való emelése és ezen emelkedést nehezítő érzéki akadályok legyőzése, az emberi sziv és érzelem nemesítése, fejlesztése és tökélyesítése, az erős összefűző és egyetemleges közreműködésre serkentő kapocs a vallások közt, az a tudat egyesíti a mai napon hazánkban lévő felekezeteket, a mindnyájunknál közös tiszteletben álló azon férfi iránt, a ki hosszú életét, összes erejét és tehetségét, fényes állását és messzeható befolyását a vallás és isteni tisztelet megvédelmezésére és felvirágoztatására szenteli és fordítja, a ki lankadatlan

buzgalom és törhetlen akarattal, szóval és példával, tanítással és tettel a vallásellenes jelenkor romboló befolyása alatt apadó és lankadó vallási érzületnek ébresztésére, élesztésére szakadatlanul törekszik és valóban a vallásosság ébresztése és a hit megszilárdítása tekintetében ritka, minden várakozást felülmuló eredményeket elérni sikerült. Ehhez sorakozik a mai napon a felelevenülő emlékezete mindazon nagyszerű és fényes alkotásoknak, melyeket áldástosztó keze létesített, mindazon nagy és dicső tettek és tényeknek, melyek mindmegannyi beszédes tanui és maradandó emlékei eminenciád kiapadhatlan bőkezűségének, határt nem ismerő jótékonyágának, lángoló hazafiságának, király és nemzet iránti tántoríthatlan hűségének, önzetlen emberszeretetének és minden jó és nemesért lelkesülő szivének, melyek a mai ünnepet országos örömnappá teszik, és a szentírás szavait megvalósítják: „Általános öröm hirdetessék ez ország összes lakóinak.“ Azért nem haboztunk megjelenni eminenciád kegyes színe előtt esdekelve kérve a mindenható áldását eminenciád ősz fejére mely a bölcs király szavaival élve „ékes korona, mely az erény és igazság útján elérendő, hogy tartsa még eminenciádat még sokáig, erőben és egészségben és teljesítse eminenciádon a királyi zsoltárnak áldásait. Az igazságos viruljon mint a pálmafa és mint a libanoni cédrus emelkedjék, még vénségeben virágozzék, erőteljes és friss zöldelő legyen, hogy a feddhetetlen erény krisztálytisza hazafiság és igazsággal párosult hitbuzgóság és jámborság követésre méltó példányképeül ragyogjon, éltetőleg, buzdítólag a kortásokra sokáig, az emberi élet legvégső határáig. Kik is hódoló tisztelettel vagyunk főmagasságodnak aláztatos szolgálói. Az esztergomi izraelita hitközség képviselője.

T Á R C Z A.

Az ikrek.

— Irta: Polkó Erzsébet. —

Nagyobb kereskedelmi város egyik szűk utcájában szegény zsidó asszony lakott; ócska ruhák vételéből, és eladásából éldegélt. Valamikor jobb napokat látott; boldogan élte szerető, jómodu férjével; Izsák idegbajban szenvedett és három hónappal azután, hogy neje egészséges ikreket szült, meghalt. A szorgalmas, soha nem pihenő kezek mereven és benuktan kulcsolódtak a halott melle felett.

Sarah hasodozó szivvel fogta gyermekeit és a rabbihoz vitte őket; tanácsot kért, hogy mitévő legyen inségében. A lelkész beszélt a község véneivel, mindnyájan segítettek szóval és tettel; a szegény asszony nagy nehezen tengette saját és gyermekei életét.

Az ikrek nyomor és nélkülözés közt nevedtek és alig érték el hatodik évüket, oly tulajdonságok fejlődött ki bennük, mely mindenki figyelmet magára vonta. Mindketten különös hajlamat mutattak a zene iránt. Jakab minden trombita után futkosott, hallgatta a nyilvános zeneelőadásokat és órákon át kísért a sipladásokat, kiknek nem ritkán segített munkájukban.

Nem volt szép fiu, termete esetlen, járása gyors és ügyetlen, mozdulatai szögletesek voltak. Arcza faja jellegét viselte magán, de a keskeny fekete szemekben erély és értelem tükröződött vissza, tekintetük meglepő nyugodt ravasz volt.

Dávid ellentéte volt fivérének. Korához képest magos volt, nyulánk termetű, félénk modoru gyermek, kinek arcvonásai első pillanatra megnyerték a kedélyeket. Tekintete

elragadó volt, szemeiben mélabus tűz égett, arca halvány, foga igen szép, fekete haja kondor volt. Nők és férfiak gyakran álltak meg a szegényes öltözetű zsidófiu előtt és mindenféle apróságokkal ajándékozták meg. A gyermek ügyelt a forró víz zümögésére, a tücsök danájára, a fecske csicsergésére, álmodozott a város sétányát díszítő vizes és locsogása mellett. Kéjes érzet fogta el, ha a keresztény templomokból ki hallotta az orgona hangját. Megállt a kapu előtt és semmibe sem véve a nap hevét, a tél fagyát szitta magába a csodálatos hangokat.

Egykor kemény téli időben a dom orgonásza félig megdermedve találta a dom egyik mellékajtaja előtt. Midőn a fiu elbeszélte, hogy mi vezette a templom elé, az orgonász, az orgonától nem messze elrejtett zugot mutatott ki helyéül. Sőt magához hívta Dávidot és eljátszotta előtte Bach fugáit és néhány kardalt. A boldogság azonban nem tartott sokáig. Az agg zenész meghalt és atóda nem szívelte a zsidó fiut.

Nyáron testvérét kísérte Dávid a nyilvános kerti zenékhez. Nem engedték őket a kertbe, de Jakab e körülményt is felhasználta. Kéfével felfegyverkezve az urak poros és sáros cipői tisztogatására ajánlkozott, majd meg önkészítette fogpiszkálót adott el, vagy ügyesen rendezett csokrocskákat adott el. Az így szerzett garasokat kendőbe kötötte és vánkosa alá dugdosta.

Dávid nem volt ilyenre használható. A sөvény megett messze a zenekartól üldögélt és hallgatta, amint a hangok halkán és zavartan érkeztek füléhez; képzeletében alkotott összhangzó akkordokat, dudolgot dalokat. Ha haza érkezett órákon át énekelt és emellett anyja ócska ruháit tisztogatta. Jakob lustának és ügyetlennek nevezte; Dávid könnyes szemekkel adott neki igazat meg is próbálta a virágeladást, de ha az első hang megrezegteté a levegőt, virágjait eldobta, vagy az első gyermeknek, melyre akadt, ölébe hintette és elfutott.

— Oh, anyám, ha csak egyszer is hallhatnád amit én hallok, mondá gyakran lefekvéskor; bizonyára elfelejtenéd mindén bánatodat és gazdaggá és vidámmá lehetnél. Ugyan, próbáld meg.

— Az kéne még, hogy mama is zenét hallgasson, szólt közbe barátságatlanul Jakab. Ki szerez majd élelmet. Talán te?

Dávid szomorúan félre fordult, de Sarah gyengéden simitgatta haját:

Ha élne atyjátok, tanuhatna mindegyikük valamilyen hangszeret és ki tudja, talán épen Dávid gazdagított volna bennünket.

Tizenegy évesekké lettek az ikrek, midőn jelentéktelen véletlen döntött sorsuk felett. Hires zongoraművész kereste fel a várost és estélyt hirdetett. Todultak fel a pénztárhoz, Jakab és Dávid jóval az előadás kezdete előtt a terem ajtaja előtt álltak. Előbbi egészen a pénztárig szorult és bámulva látta, hogy mint szaporodik a bevétel.

— Mily jó volna ennyire vinni mondá halkán,

— Nézzük, talán megengedik, hogy az ajtó megett hallgatozzunk.

A fiuk a kapust kérték meg, de ez rájuk sem hallgatott.

— Ugyan, mit érttek ti zsidóficzkók a zenéhez: Mit ér ez ajtó megett fáznatok.

— Mást is tennék zenéért, sohajtott Dávid.

— Igaz, kiáltott Jakab, az ajtó megett állni mitsem ér. Be kell mennem, akkor hallhatom és láthatom. Ellesem mesterségét és én is gazdaggá leszek.

— Tessék két kártya a gyermekek számára, szólt egy előkelő külsejű, halvány ur, ki észrevétlenül hallgatta

a beszélgetést. Menjetek be fiuk és a koncert után várjatok rám!

A kapus mélyen meghajolt és az idegen távozott.

— Ez volt! O volt, mondá ünnepélyes hangon a kapus.

— Ah, szólt Jakab, csak olyan, mint más ember. Művészete nem lehet boszorkányság.

Dávid megcsókolta a jegyet és erősen fogta kezében. Félénken nézett körül, hogy nem akarja e valaki elvenni kincsét.

Folyt a hangverseny. Vannak lelkek, melyek az elragadtatás egyetlen pillanatában jutnak nagy dolgok felismeréséhez. Ily lélek volt Dávid. Felfogta Mózart nagyszerűségét. Képzelete elvitte messze, messze; nem hallotta többé a játékot, nem e tetszésnyilatkozatokat és csak a művész szava térítette magához.

Hát, ti kicsinkék mivé akartok lenni?

Lelkesedés ragadta el Dávidot, felemelte csodás szemait a művészhez és felkiáltott:

— Mozarttá akarok lenni.

— Én játszani akarok, pénzt akarok szerezni, mondá Jakab,

A művész mosolygott elhatározta magában, hogy Berlinben kiképeztesse az ikreket. Nem nagylelkűségből tette. szeszély, reklamahajhászás indította reá.

A szegény anya nem vonakodott fiait elbocsátani. Köynnezett szeme, mikor kedvencei elindultak. Két év múlván Dávid levele érkezett.

A szegény gyermek panaszkodott, hogy mint kinozták az elmélettel, majd meg avval dicsekedett, hogy már mindent tud és nagyon boldog. A levélhez Jakab is irt néhány sort: Testvérem meghalt — legjobban járt. Nem tudott dolgozni. Mikor jövök hozzád, azt nem tudom, de ha jövök, gazdagon jövök. Gertner ur a nagy zeneiskolába szerez számomra helyett. A fiu szorgalmasan tanult.

Tíz év mult el és betelt a világ a híres Gertner legjobb tanítványa, S Giacomo nevével, Nagyon érdekesnek találták személyét. Értesültek arról is, hogy Krakóban gazdag orosz hölgyet hódított meg és vett nőül. Giacomo Sarah lakóhelyén zene estélyt hirdetett és a jegyek egy héttel az estély előtt elfogytak.

A művész nejével megérkezett. A szállóban hagyta a hölgyet és néhány szűk utcán keresztül haladva betért egy házba. Jakab anyja előtt állt.

— Ki az? kérdé a megvakult özvegy.

Jakab fiad, szólt a művész és megcsókolta az ősz kezét.

— Jöjj közelebb, hogy megáldjalak! Megcsókolta homlokát.

— Még szegény vagy, anyám! Oh, itt fogod hagyni e lim-lomot és hozzám jösz. Én gazdag vagyok és jó dolgód lesz nálam.

— Jaj, nekem! Mi a gazdagság? Oh, a föld alatt porzik.

— Igaz Dávid meghalt. Nem bírta el a nyomort. Én küzdöttem és most enyém a dicsőség, gazdagság. Keresztényné lettem, mert különben nem haladhattam. Az ősz ajka fájdalmassan vonaglott.

— Ám légy gazdag, ám dicsóítsenek! én szegénységben és megvetve akarok meghalni.

— A nő, kit imádok, szeretni fogja anyámat.

— Gyűlölni; fogja a zsidónót. Menjfiám, eljő még az én ünnepem is,

— Három nap mulva tartom meg estélyemet. Akkor érted jövök.

Anyja tagadólag csóválta fejét. Jakab a rabbihoz sietett és pénzt adott neki anyja segélyezésére. Majd házatért és nejét pamlagon fekve találta. Heinét lapozgatta.

— Jól mulattál, kedvesem?

— Avec ce petit juiv là? Evvel a kis zsidóval? Piha! és bosszuan csapta asztalára a könyvet.

Fényesen sikerült a hangverseny. Mig zajos taps üdvözölte a boldog művészt, szerény halottas kocsi haladt a zsidó temető felé. Felviradt az özvegy ünnepe, boldog volt ő is. —

H I R E K

— **Eljegyzések.** Koh n Gábor tápió-sulyi földbirtokos eljegyezte Tó-Almásról Schwartz Bernát tekintélyes földbirtokos bájos és szeretetreméltó leányát K a r o l i n á t. Fogadják szerencsekivánatunkat. — K o r á n y i Izsó, a szamosvölgyi somkerekudvarhelyi állomás főnöke tegnap este eljegyezte Péteri Malvin kiasszonyt, Péteri Mór közuti vasuti felügyelő leányát.

— **A budapesti német színházban** a jövő héten több új darab kerül színre; a többet között „Griehisches Feuer“ című vigdarab és „Nacht in Venedig“ operette. A darabok betanulása most folyik.

— **A budapesti német színház igazgatóság** Milöcker „Der Vice-Admiral“ című operettejét, a melyet most Bécsben naponként zsufolt ház mellett adnak megvásárolta és legközelebb színre hozatja.

— **Liszt Ferencz** születésének 75-ik évforduloja alkalmából tegnap az országos m. kir. zeneakadémia és a zenetanárok orsz. egylete gyűszünnepélyt rendezett. A hangversenyben különösen kitűnt F ü r e d i Eszter k. a. szép és kellemes csengésű althangjával, E i b e n s c h ü t z Riza k. a. értelmes énekével, továbbá W a l d m a n n Albert jeles hegedűjátékával és F o r r a i Sándor bámulatos zongoratechnikájával. A vallás-felekezethöz tartozó főntemlített művészek aratták a legnagyobb elismerést.

— **Rothschild Károly Mayer báró** halálának hírért közölték mult héten a lapok. Az elhunyt tágkörű műveltséggel birt és olvasottsága többi közt abban is mutatkozott, hogy üzleti leveleiben is szerette a klaszikus idézeteket alkalmazni. Az utolsó években egészségi állapota roszra fordult és testessége mindinkább fokozódott. Lassanként elvesztette hallását is. Üzleti kötelességei mellett politikai feladatát is teljesítette. Frankfurt képviselője volt, mely tisztéből a demokrata Sonnemanntól kiszorítottván, a porosz urakházába hivatott meg. Huszonkét éves korában nősült. Hét leánya nagyobbbrészt rokonokhoz ment nőül. Margit lánya Granson Agenort herceg, Berta, Berthier Sándor wagrami hercegnek let nejevé. Ezen összeköttetés nagy feltűnést keltett, mivel a frankfurti Rothschildok valóságossága ismeretes volt. Az elhunyt szenvedélyes és műértő ritkaságkedvelő volt. Múkincei óriási értéket képviselnek. Szemefényeként őrizte drágaságait és csak nagyon keveseknek sikerült bejuthatni fényes muzeumába. Egyik német lap jellemző adomát beszél el: Müncheni művészegyesület testületileg látogatta meg Frankfurttot. Programmába felvette Rothschild gyűjteményei megtekintését is. Hosszas alkudozás után végre rábirták a bárót, hogy megszabott időre megengedte a látogatást. Nagy örömmel fogadták a művészek az engedélyt és a kitűzött órában megjelentek. Már az első terem lebilincselte figyelmüket. Óra óra után haladt és még végig nem nézték a képeket, vázakat, majolika-készítményeket, szőnyeget, fegyvereket. Hirtelen megszólalt a harang és — távoznok kellett az elámult művészeknek, kik az egész muzeumból csak az első termet láthatták.

— **Zürichből** írják a „Frankf. Zeit.“-nak: Valami „Osman bei főhadnagy“, kinek családját és faját illetőleg hiteles adatok nincsenek, Bernben piros falragaszokat akart terjesztetni, melyeken csak annyi állt: A slivniczai Győzőt guzsba kötötték. Kars és a zsidók legyőzőjét az utcára dobták. Ave Czar morituri te salutant. A rendőrség természetesen meg nem engedte a kiragasztást. A főhadnagy ur, ki idő óta a Svájcban utazgat és majd itt, majd ott a keletet tárgyazó felolvasásokat tart, nemrég II. Sándor meggyilkolását illető leleplezéseket bocsátott közzé. A röpirat oly tárgyú és olyannyira eszeveszett, hogy valóban csodálatos, hogy akadt tisztességes czég, mely kiadta. A szerző mást sem állit, mint azt, hogy annak idején ő hódította meg Karsot és az orosz forradalomnak ő törte meg derekát, különben meg sem koronázhatták volna III. Sándort. Előbbi tette érdemétől a gaz arménus, Loris-Melikov, második tette dicsőségétől Giers fosztotta meg. Így dobták ki az utcára Kars és a zsidók legyőzőjét és kötelessége volna az antiszemitáknak, hogy őt támogassák. Konstatálja többi közt, hogy az 1789-iki forradalom zsidók műve volt és, hogy az 1848-iki mozgalom indítója is zsidók voltak; Thiers és Barot Odilon szitották a tüzet. Párizsban sikerült a dolog, de Berlinben a német hadsereg tömegén és Vilmos király szilárd akaratán hajótörést szenvedett. Mellesleg arról is értesülünk, hogy Renan és Noir Győző, kit Napoleon Péter lött agyon, szintén ama vérszopó zsidókhöz tartoznak, kiknek nyüge alatt nyögött és nyög Franciaország. — Cavour nem volt épen zsidó, de zsidó tanácsadói annyira befolyásolták, hogy mondhatni a ghettoiban járt folyvást. Még szebbeket is tud a „főhadnagy“ ur. Miután Hartmann orosz merénylő zsidó segítségével Berlinbe menekült, Marx Károly kész örömmel fogadta és Párisba, a titkos izraelita alliance honába kísérte; itt indítják és igazgatják az összes nihilista működést. Ő maga, Osman bei, neveltséges csekély segélylyel Párisba ment és meggyőződött felőle, hogy az alliance, melynek helységébe hatolt, a Nihilismus tulajdonképeni fegyvertára. Ő küldött dynamitot és fegyvert Oroszországba, ő rendezte a merényletet, szervezett bizottságot és forradalmi raktarakat is (egyenként vannak felsorolva), melyek a jótékonyág örve alatt működnek. Alig, hogy a „főhadnagy“ ur megbízóit felvilágosította, ezek elhagyták, nyomorba döntötték és a nyert adatokat saját czéljaikra használják fel. — Oly veszett ez a röpirat, hogy méltó „forrása“ lesz valamikor egyik-másik antiszemita történetírónak.

— **Bulgáriából** írják: Ezeröttszáz éve annak, hogy őseink az Alsóduna partjain megtelepedtek. Traján császár legióival jöttek a mai Romániába és átkelve a Dunán Mősiába, a mai Bulgáriába érkeztek. Midőn későbbben a bizanci császár Konstantinápoly, Thrácia, Macedonia és Kisázsia zsidó lakosságát nagyon is sanyargatták. Sokan a Balkánon át a némileg független Bulgáriába menekültek és már megtelepedett hitsorsosaikhoz csatlakoztak. A Volga mentéről leszálló bulgárok elfoglalván a tartományt, a zsidó községek jogait nem csorbították, sőt annyira nevelték, hogy a művelt keleti császárság zsidó lakói irigyelték a barbár bulgáriai társaik sorsát. A tizenegyedik században törökök foglalták el Bulgáriát. Ekkor a zsidó községek elöljáróit és lelkészeit értesítették, hogy vallásukat továbbra is művelhetik, de ezentul a török uralkodó élteért kell imádkozniok. Őt századon át boldogan élt a zsidóság, mignem 1877-ben Bulgária elszakadt és törökökből bolgárokká lettünk. Különb szeretett Sándor fejedelmünk alatt sem volt okunk panasza, de mióta az orosz beavatkozás vette kezdetét, felhagytak a zsidók a boldogulhatás reményével és sokan vándorolnak ki Törökországba. Drinápoly, Konstantinápoly és Salonichi felé oszlik a bulgár zsidóság.